

بالاتکلیفی ۳ ساله لایحه پیشگیری از جرم

مریم خباز / گروه جامعه

۳ سال انتظار برای تصویب یک لایحه زمان کمی نیست، آن هم برای لایحه‌ای مهم چون لایحه پیشگیری از وقوع جرم. وقتی اعضای کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس هفتم ۲ مهر سال ۸۴ کلیات این لایحه را برای اولین بار مطرح و یک سال بعد همراه با دیگر نمایندگان آن را در صحن علنی مجلس تصویب کردند، شاید کمتر کسی فکر می‌کرد که بالاتکلیف ماندن، سرنوشت این لایحه باشد.

این بالاتکلیفی زمانی بیشتر می‌شود که پیشنهاد اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس و تاکید کارشناسان آن مبنی بر مسکوت ماندن این لایحه به مدت ۶ ماه عملی شود؛ پیشنهادی که تلویحا از فراهم نبودن بسترهای پیشگیری از وقوع جرم حکایت دارد.

لایحه پیشگیری از وقوع جرم با هدف احیای بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی مطرح شد. این بند بصراحت اقدام برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمان را جزو وظایف ذاتی قوه قضاییه معرفی می‌کند.

نویسندگان این لایحه که پیشگیری از وقوع جرم را معادل پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و تلاش برای از بین بردن یا کاهش آن می‌دانند، حرکت در این مسیر را به تشکیل شورای عالی پیشگیری منوط کرده‌اند و این مساله مورد ایراد شورای نگهبان، برخی نمایندگان مجلس و جمعی از کارشناسان حقوقی و قضایی قرار گرفته است.

طبق ماده ۲ این لایحه، رئیس قوه قضاییه، معاون اول رئیس‌جمهور، دادستان کل کشور، رئیس سازمان صداوسیما، فرمانده نیروی انتظامی، رئیس سازمان زندان‌ها، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، فرمانده نیروی مقاومت بسیج و چند مسوول دیگر باید همسو با هم این شورا را تشکیل دهند و همگی با هم به پیشگیری از وقوع جرم کمک کنند.

■ ایرادات لایحه

این مصوبه روی هم رفته ۱۰ ماده و ۷ تبصره مفصل دارد، اما حتی پیش از آن که به شورای نگهبان فرستاده شود، بسیاری از کارشناسان پیش‌بینی می‌کردند با ایراد این شورا مواجه و بار دیگر به مجلس عودت داده شود. این اتفاق هم رخ داد و شورای نگهبان با ایرادات بسیار، این لایحه را به مجلس پس فرستاد. عمده ایرادات شورای نگهبان به مغایر بودن تشکیل شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم و ترکیب اعضای آن با اصول متعدد قانون اساسی در زمینه اختیارات، وظایف و استقلال قوای سه‌گانه کشور برمی‌گردد.

ادامه در صفحه ۱۷

بلا تکلیفی ۳ ساله لایحه پیشگیری از جرم

در حال حاضر هیچ قانون جامعی که نهادهای مختلف را در پیشگیری از وقوع جرم با یکدیگر هماهنگ کند، وجود ندارد

ادامه از صفحه اول

کارشناسی می گویند ایرادات وارده از سوی شورای نگهبان اشکالاتی در دست و پوجاست، امانت‌بندگان مجلس بویژه اعضای کمیسیون حقوقی و قضایی آن چنین اعتقادی ندارند. با این حال صاحب‌نظران نظراتی دیگر نیز دارند. محمد سالار کیا، معاون دادستان پایتخت به تاکید لایحه بر تشکیل کمیسیونی برای ورود به پیشگیری از وقوع جرم ابراد می گیرد و معتقد است از آنجا که برای این کمیسیون وظایف اجرایی تعریف شده در حالی که هرگونه اقدام اجرایی برای پیشگیری از وقوع جرم در حیطه وظایف قوه قضاییه است، پس واگذاری این مسوولیت به نهادهای دیگر محل اشکال است.

این در حالی است که مصطفی طباطبایی نژاد، عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس بر این باور است که اگر قرار باشد همه مسوولان نام برده شده در متن لایحه عهده‌دار وظایفی در ارتباط با موضوع پیشگیری باشند، هر چند در ظاهر اقدامی مفید است اما مشخص نیست هماهنگی میان دستگاه‌ها با چه ساز و کاری اجرایی خواهد شد. در این میان، نیره اخوان عضو دیگر کمیسیون قضایی مجلس می گوید، اگر قرار است با لایحه پیشگیری از جرم برای تحکیم بنیان خانواده، حمایت از خانواده‌های بی سرپرست نیازمند و افراد در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی کاری بکنیم، چه لزومی بود که نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی را پیش بینی کنیم و دست به تکرار قوانین بزنیم؟

این همان انتقادی است که عباس شبیری، استاد حقوق دانشگاه نیز در گفتگو با ایسکانیوز بر آن تاکید می کند. او با انتقاد از این که تورم قوانین مختلف بیماری است که نظام حقوقی کشور بشدت از آن رنج می برد، می گوید: با تصویب هر قانونی در کشور، نهادی جدید ایجاد می شود که حدود وظایفش با سایر نهادها ارتباط یا تداخل دارد و کارها را پیچیده تر می کند.

همه هستند، هیچ کس نیست

اگر از ایرادات قانون اساسی این لایحه بگذریم و اصرارهای مجلس برای نپذیرفتن نواقص را قبول کنیم و مطمئن باشیم که گره این لایحه بالاخره به دست مجمع تشخیص مصلحت نظام بازمی شود، چطور باید این را قبول کنیم که در نبود قانونی منسجم می توان در حوزه پیشگیری از وقوع جرم کاری

از پیش برد؟

اگر چه آمار دقیق و شفافی از میزان وقوع جرایم مختلف در کشور ارائه نمی شود، اما با اتکاب به آمارهای غیر رسمی می توان گفت تعداد وقوع جرایم بویژه جرایم خشن و میزان تکرار جرایمی که ناشی از معضلات اجتماعی هستند، در کشور ما سیر صعودی دارند. در کنار این مساله، قوانین متعددی در حوزه پیشگیری از وقوع جرم وجود دارند و نهادهای مختلفی در این حوزه فعالیت می کنند، اما هیچ قانون جامعی نیست که آنها را دوشادوش هم قرار دهد. در این شرایط است که جدی گرفتن موضوع اهمیت بیشتری پیدا می کند.

جز برای عمل می کنیم

احمد فیعی، معاون دادستان تهران در پیشگیری از وقوع جرم این موضوع را قبول دارد. وقتی ما به تاخیر افتادن تصویب

لایحه پیشگیری از وقوع جرم و پیامدهای آن را با او در میان می گذاریم، او به نبود فرهنگ سیستمی کار کردن در کشور اشاره می کند و می گوید: کشور ما بر اساس نظام قانونگذاری اداره می شود، اما ما هنوز در بحث تقنینی مشکل داریم و توانسته ایم برای پیشگیری از وقوع جرم و جلوگیری از تکرار آن قانون منسجم بنویسیم و مدیریتی متمرکز ایجاد کنیم.

«ما الان پراکنده عمل می کنیم و هر کس با نگاه شخصی اش وارد ماجرا می شود هر چند چاره‌ای نداریم و ابزار و ساز و کار در اختیارمان نیست.»

او ادامه می دهد: در حال حاضر اگر ما برای پیشگیری از وقوع جرم به هر سازمان یا اداره‌ای مراجعه کنیم، مشکل داریم یعنی آنها می گویند مگر این مساله در حوزه مدیریتی شماست یا این که کدام قانون است که ما را ملزم به تبعیت از شما می کند.

عکس ترافیک / است / پارس همایندی / خام جم

همین موضوع است که باعث می شود هر نهادی در بحث پیشگیری به صورت جزیره‌ای عمل کند و هیچ نهادی همسو با دیگری نباشد و با وجود صرف هزینه‌های زیاد نتیجه مطلوب به دست نیاید. معاون دادستان تهران البته تصویب قانون را به معنی حل تمام مشکلات نمی داند و می گوید: وضع یک قانون نیمی از راه است، چون باید اراده اجرای قانون هم وجود داشته باشد که بخشی از آن به روحیه افرادی که انتخاب می شوند بستگی دارد و بخش دیگرش به مراجع نظارتی برمی گردد که بخواهند وظایفشان را انجام دهند.

او با بیان این جملات گفته‌هایش را این گونه جمع بندی می کند که مهم این است ما اقدامات برای پیشگیری را زودتر شروع کنیم و این طور نباشد که فقط بخواهیم وضعیت موجود را جمع کرده و به برخورد های مقطعی با جرایم راضی شویم.